

Motion till riksdagen 2019/20:3202

av Désirée Pethrus m.fl. (KD)

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Tabeller.....	5
Kristdemokraternas syn på arbetslivet.....	6
Läget på svensk arbetsmarknad.....	6
Regeringen misslyckas med arbetslösheten	7
En arbetsmarknad där alla får plats	7
Skattelättnader för fler i arbete	8
Effektivisera arbetsmarknadspolitiken	10
Fler och bättre nystartsjobb	11
Inträdesjobb och etableringsjobb.....	11
Avveckla introduktionsjobben.....	12
Effektivisera extratjänsterna	12
Nej till Utvecklingstid	13
Avveckla Arbetsförmedlingen i sin nuvarande form	13
Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag.....	15
Effektivisera arbetsmarknadsutbildning i AF:s regi.....	15
Fler platser i Yrkesvux – sfi med yrkesutbildning	16
Trygga anställningar.....	17
Lärlingsanställningar	18
Insatser för personer med nedsatt arbetsförmåga	18
De arbetsintegrerade sociala företagen.....	18
En ny ankaråtgärd.....	19

Fler behöver arbeta mer och längre	20
Etableringsersättning	20
Arbetsrätt	21
Utstationeringsregler.....	21
Utöka undantagen från turordningsreglerna i LAS	23
Proportionalitet på arbetsmarknaden	23
Kompetenskonton	24
Arbetslöshetsförsäkringen	24
Arbetsliv – arbetsmiljö	25
Nollvision för dödsolyckor i arbetet	26
Arbetsmiljödeklarationer	27
Myndigheten för arbetsmiljökunskap	27
Övriga anslagsförändringar	28

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett jobbskatteavdrag för unga upp till 23 år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett jobbskatteavdrag för nyanlända under deras fem första år efter uppehållstillståndet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett dubbelt jobbskatteavdrag i två år för personer som har tagit en akademisk examen före utgången av det år de fyller 25, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett dubbelt jobbskatteavdrag i max 24 månader för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett extra förhöjt jobbskatteavdrag för personer som är 69 år eller äldre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa den arbetsmarknadspolitiska stödanställningen introduktionsjobb och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler platser inom yrkesvuxenutbildningen, med fokus på sfi med yrkesutbildning, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till den arbetsmarknadspolitiska stödanställningen extratjänster och endast inrikta dem till långtidsarbetslösa och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja lönetaket i nystartsjobben till 21 000 kronor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra medel till arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa socialt handledarstöd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att införa ankarjobb som sysselsättning för långtidsarbetslösa och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktioner bör införas kopplade till arbetstagarorganisationers skyldighet att lämna in kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra lex Laval och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga provanställningstiden från sex månader till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen kring sympatiåtgärder på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till graviditetspenning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en rätt att göra avdrag för arbetslöshetskasseavgift och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra reglerna för deltid begränsning inom arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdraga åt Arbetsmiljöverket att verka för kvinnors hälsa och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera ett pilotprojekt som prövar möjligheten att införa en arbetsmiljödeklaration och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka taket i a-kassan och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka etableringsersättningen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt granska etableringsjobben och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned satsningen på utvecklingstid och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera de regionala skyddsombuden och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera de regionala skyddsombuden innan deras befogenheter vidgas och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tabell 1. Kristdemokraternas anslag för år 2020.

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 272 139	-49 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	28 067 425	-2 994 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	8 882 007	-847 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 470 545	
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	120 034	
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	1 451 500	
1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	42 292	
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	73 616	
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	57 916	
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 875 000	
1:12 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	5 262 634	+700 000
1:13 Lån till körkort	151 466	
1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	2 483 622	-232 000
2:1 Arbetsmiljöverket	676 593	
2:2 Arbetsdomstolen	34 240	
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722	
2:4 Medlingsinstitutet	50 521	
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	38 712	
2:6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	
<i>Nya anslag</i>		
Arbetsintegrerade sociala företag		+400 000
Summa	77 164 287	-3 022 000

Tabell 2. Kristdemokraternas bedömning 2020–2022, förändringar i förhållande till regeringens förslag.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv		2020	2021	2022
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	-49	-440	-300
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	-2 994	+1 488	+1 057
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	-847	-280	-330
1:12	Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	+700	+700	+700
1:14	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	-232	-132	-132
<i>Nya anslag</i>				
	Arbetsintegrerade sociala företag	+400	+400	+400
Summa		-3 022	+1 736	+1 395

Kristdemokraternas syn på arbetslivet

Hos varje människa finns ett behov av att få känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Att ha ett arbete, eller annan meningsfull sysselsättning att gå till, är därför av största vikt för varje enskild person. Arbetsmarknadspolitik handlar därmed om mer än samhällsekonomisk effektivitet och de offentliga finanserna. Den handlar också om att se till att alla får en chans att utveckla sina förmågor.

Kristdemokraterna vill se ett samhälle som tar vara på människors möjligheter och inneboende förmåga. Människans värde sitter inte i hur mycket hon arbetar eller hur produktiv hon är, men arbetets betydelse för enskildas utveckling är mycket stor.

Arbetet har också en avgörande betydelse för möjligheten att bygga trygga familjer. Den som har ett arbete har också bättre förutsättningar både att bilda familj och att ge sina barn goda uppväxtvillkor. Detta betyder inte på något sätt att de som saknar arbete skulle vara sämre föräldrar, utan helt enkelt att förutsättningarna att få livet att fungera blir betydligt bättre med ett arbete och en egen försörjning.

Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. Jobb skapas när enskilda människor finner det mödan värt att starta eller utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Fyra av fem nya jobb skapas i de små och medelstora företagen. Därför är det viktigt att initiativ och skaparkraft uppmuntras i samhället, till exempel genom det offentligas insatser för ett bra utbildningssystem och ett gott företagsklimat. Att skapa bästa möjliga jordmån för en ökad sysselsättning är en av politikens absolut viktigaste uppgifter.

Läget på svensk arbetsmarknad

Sveriges arbetsmarknad lider av stora strukturella problem. Arbetslösheten har under 2019 både hunnit bottna och vänt upp oväntat mycket. Vid årsskiftet var arbetslösheten ca 6 procent, trots stark högkonjunktur, och i september var den 7,1 procent. Andelen och antalet arbetslösa i utsatt ställning har ökat kraftigt, vilket resulterar i en tudelad arbetsmarknad. Medan den starka konjunkturen har inneburit en god arbetsmarknadsutveckling för inrikes födda med god utbildning, har utvecklingen inte

varit lika stark för utsatta grupper på arbetsmarknaden. I det senaste underlaget från Arbetsförmedlingen har andelen inskrivna arbetslösa med svag konkurrenskraft (tidigare ”utsatt ställning”) på arbetsmarknaden varit omkring 75 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. För dessa människor är trösklarna in på svensk arbetsmarknad alltför höga, något som Finanspolitiska rådet, IMF och OECD länge påpekat.

En grupp som har särskilt svårt att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden är utrikes födda med låg utbildning. Idag tillhör en klar majoritet av alla inskrivna på Arbetsförmedlingen den gruppen.

Sverige har det största sysselsättningsgapet mellan utrikes födda och inrikes födda i hela EU. Arbetslösheten bland utrikes födda var 16,4 procentenheter högre än bland inrikes. Bland de utrikes födda med endast förgymnasial utbildning uppgick arbetslösheten till 33,7 procent. Detta avspeglas också i att etableringstiden på arbetsmarknaden är lång. Sysselsättningsgraden för kvinnor i Sverige ligger högt i EU jämförelse, 80,3 procent. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor är fortfarande låg, 63,1 procent. Därför behövs särskilda insatser för att kvinnors deltagande i denna grupp ökar.

Det skulle behövas tusentals nya jobb med låga eller endast grundläggande utbildningskrav, men Sverige tillhör de länder som har lägst andel sådana arbeten i hela EU. För att fler utrikes födda ska få ett jobb att gå till, och fler barn ska få se sina föräldrar gå till jobbet, måste därför risken och kostnaden att anställa minska.

Vi ser också ett stort behov av att förlänga arbetslivet. För att klara de demografiska utmaningarna krävs det att fler jobbar fler timmar och år över en livscykel. Lika viktigt är att tidigarelägga inträdet, både för unga som saknar eftergymnasial utbildning och för de som studerar på högskola eller universitet. Sveriges studenter tar i genomsnitt examen betydligt senare än studenter i andra OECD-länder.

Andra som har det tufft på den svenska arbetsmarknaden är äldre och personer med funktionsnedsättning. Långtidsarbetslösa är också en grupp som har en svår situation i att komma i arbete. För dessa människor behövs en rad insatser för att öka deras möjligheter att kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Regeringen misslyckas med arbetslösheten

Den tidigare rödgröna regeringens mål var att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Regeringen har nu, påpassligt nog, valt att lämna målet strax före det datum då målet skulle vara uppnått, men faktum kvarstår att regeringen misslyckats med att få ner arbetslösheten trots en kraftig högkonjunktur. Under 2014 låg Sverige på en tiondeplats i EU:s arbetslöshetsstatistik. 2018 låg Sverige på artonde plats. 2019 ligger Sverige på en tjugofjärde plats, enligt Eurostat. Regeringen har alltså fört ner Sverige på allt sämre placeringar jämfört med övriga länder i EU trots att den goda konjunkturen borde gett utrymme för strukturellt riktiga reformer för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.

Men under den föregående mandatperioden la regeringen istället budget efter budget med ett stort antal direkt jobbfientliga reformer, inte minst på skattesidan. Skattehöjningar användes närmast som ett universalverktyg för att komma tillrätta med och finansiera varje problem i samhället. Det offentliga åtagandet ökade därmed kraftigt. Det finns två stora problem med detta. Det första är att människors frihet minskar och möjligheten att själv välja hur man vill använda sina pengar försämras. Det andra är att

kraftiga skattechöjningar på jobb och företagande får en negativ effekt på arbetskraftsdeltagandet och jobbskapande. Och med färre som arbetar blir det ännu svårare att över tid upprätthålla välfärden.

En arbetsmarknad där alla får plats

Kristdemokraternas väg är en annan. I vårt Sverige får fler chansen till en arbetsgemenskap och vårt mål är att alla ska kunna jobba 100 procent av sin förmåga. Men för att det ska bli möjligt krävs omfattande reformer för att vända utvecklingen och skapa en arbetsmarknad där alla får plats. Sverige behöver avbyråkratisera arbetsmarknaden, sänka marginaleffekter, öka matchningen och stimulera fram fler jobb som inte kräver höga kvalifikationer. Vägen till arbete ska inte bli smalare, den ska bli bredare. Därför behövs det ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. Det behövs ytterligare – och annorlunda utformat – stöd och sänkta trösklar till arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna har tillsammans med de tidigare allianspartierna föreslagit Inträdesjobb, en ny anställningsform för unga under 23 utan gymnasieexamen och nyanlända de fem första åren, som gör det väsentligt billigare för företag att anställa och för enskilda att få sitt första jobb. Inträdesjobben innebär att en person kan anställas till 70 procent av rådande ingångslön i kollektivavtal under maximalt tre år. Lönenivån blir något lägre då 30 procent anses motsvara tid för att lära sig jobbet på jobbet. Därefter övergår anställningen i en anställning med 100 procent lön.

Skattelättnader för fler i arbete

Långtidsarbetslösheten har varit mycket ihållande under lång tid trots god konjunktur. De grupper som drabbats hårdast är de grupper som har en redan svag förankring på arbetsmarknaden: alltså personer som saknar gymnasieutbildning, personer födda utanför Europa och personer med funktionsnedsättning. Att på olika sätt stötta dem som står långt ifrån arbetsmarknaden i deras strävan att få ett arbete och en egen försörjning är mycket viktigt.

En grundförutsättning för att fler ska komma i arbete är att det lönar sig att gå från utanförskap till arbete. Detta är den huvudsakliga tanken bakom jobbskatteavdraget, som har varit Alliansens viktigaste redskap för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Genom att rikta förstärkningar av jobbskatteavdraget till grupper är drivkrafterna till och lönsamheten att arbeta särskilt behöver förstärkas kan stora förbättringar uppnås på ett kostnadseffektivt sätt.

Att kombinera sänkta arbetsgivaravgifter för äldre över 65 med ett fördubblat jobbskatteavdrag för samma grupp har varit mycket effektivt för att öka såväl arbetsutbud som efterfrågan på äldre arbetskraft och därmed sysselsättningen.

Kristdemokraterna föreslår att det dubbla jobbskatteavdraget, som idag alltså finns för de som är 65 år eller äldre, utvecklas till att gälla grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden eller som bör uppmuntras att stanna kvar.

Kristdemokraterna föreslår i denna budget en ny skattesänkning för äldre som är 69 år eller äldre. Med den demografiska utmaningen kommer det vara viktigt att fler äldre stannar kvar i någon mån på arbetsmarknaden. Det kommer behövas för

kompetensförsörjningen i många yrken, inte minst inom välfärden, men även den egna pensionen.

Idag ges ett förhöjt grundavdrag och ett dubbelt jobbskatteavdrag från det att man fyller 65 år. Reformen har gett bra effekter på arbetsutbudet och senarelägger den faktiska pensionsåldern. Effekten blir dock sannolikt avtagande med stigande ålder, varför skattesänkningen behöver förstärkas i ytterligare ett steg.

För en äldre med 20 000 kr i inkomst ger vårt förslag om en ytterligare utökning av jobbskattavdraget vid 69 års ålder ca 1 000 kr per månad i sänkt skatt, utöver det redan dubbla jobbskatteavdraget. Genom det kan den äldre gå ner i arbetstid med bibehållen disponibel inkomst eller stimuleras att jobba extra då det lönar sig väsentligt bättre. Reformen kostar ca 1,4 miljarder kr år 2020.

Dubbelt jobbskatteavdrag föreslår vi också för de unga upp till 23 år som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och för nyanlända under de första fem åren i Sverige. Det innebär att de grupper som kan komma ifråga för Inträdesjobb eller andra åtgärder skulle få en kraftig skattelättnad som gör det lönsamt att ta ett arbete också till något lägre lön. På så sätt kan fler arbetstillfällen för arbetskraft med något lägre kvalifikationer växa fram.

Personer som varit borta länge från arbetsmarknaden kan idag få nystartsjobb där arbetsgivaren får borttagen arbetsgivaravgift. För denna grupp personer som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning, vill vi också ge dubbelt jobbskatteavdrag baserat på hur länge man varit frånvarande från arbetsmarknaden. För att fler ska ta examen från högre studier tidigare så inför vi också en period med dubbelt jobbskatteavdrag för de som tar akademisk examen och börjar jobba före 25. Satsningarna sammanfattas i tabell 3:

Tabell 3: Politik för fler i arbete

	2020	2021	2022
Extra förhöjt jobbskatteavdrag för 69+	1 400	1 400	1 500
Dubbelt jobbskatteavdrag för personer upp till 23 år	1 055	1 055	1 080
Dubbelt jobbskatteavdrag för nyanlända de första fem åren	600	500	500
Dubbelt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa som går till arbete	700	700	700
Dubbelt jobbskatteavdrag för den som tagit examen före 25 år	200	200	200
Arbetsintegrerade sociala företag	400	400	400
Höjt lönetak nystartsjobb	200	200	200
Summa	4 555	4 455	4 580

För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete alltför låg. När skatten och jobbresorna har betalats och de inkomstrelaterade bidragen eller ersättningarna har minskats är det inte säkert att man har mer pengar kvar i plånboken jämfört med tidigare. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden. Det dubbla jobbskatteavdraget som vi vill införa för unga, nyanlända och personer som varit utan arbete länge gör det betydligt mer lönsamt att ta arbeten och minskar kraftigt margineffekterna av att gå från bidrag och ersättningar till arbete. Satsningen gör även att det blir betydligt mer lönsamt att ta arbeten till den lön som inträdesjobben eller motsvarande anställningsform innebär. Det dubbla jobbskatteavdraget för unga, nyanlända och de som kommer tillbaka från arbetslöshet eller sjukskrivning ges fullt ut upp till arbetsinkomster på 18 000 kronor

och trappas sedan successivt av för månadsinkomster upp till 26 000 kronor. För inkomster över 26 000 kronor ges ordinarie jobbskatteavdrag.

Att få in en fot på arbetsmarknaden är helt avgörande för möjligheten att kunna bygga upp ett fungerande liv som vuxen. Utan arbete är det svårt att ordna med ett eget boende, att bygga upp en stabil privatekonomi och att bilda familj. Känslan av delaktighet och gemenskap samt det ansvar som ett arbete för med sig är också mycket viktig för ungas personliga utveckling. Att som ung etablera sig på arbetsmarknaden tar allt längre tid. Etableringsåldern har ökat från 21 till 29 år sedan 1990. Det beror till viss del på att fler väljer att läsa vidare på universitet och högskola, vilket också krävs av fler på en alltmer avancerad arbetsmarknad. Men arbetsmarknaden har också blivit tuffare och kraven hårdare vilket gör att många ungdomar går arbetslösa alldeles för länge eller studerar fler kurser än de egentligen skulle vilja eller behöver.

Jämfört med OECD-länderna i övrigt tar svenska studenter ut examen sent. Om man skulle kunna tidigarelägga den genomsnittliga examensåldern med ett eller ett par år skulle stora vinster göras för den enskilde, som skulle få högre livsinkomst och pension – men också för samhället i stort som skulle få större avkastning på utbildningen. För att de som studerar ska stimuleras till att ta sin examen och snabbt komma i arbete är Kristdemokraternas förslag därför att dubbelt jobbskatteavdrag även ska gälla för de som tar en akademisk examen före sin 25-årsdag. Jobbskatteavdraget gäller då i två år efter examen.

Det dubbla jobbskatteavdraget ska även gälla för nyanlända personer som vistats i Sverige i högst fem år. Den ökade tudelningen på arbetsmarknaden, där en majoritet av de arbetssökande i utsatt ställning utgörs av utomeuropeiskt födda med högst förgymnasial utbildning, behövs insatser för att dessa människor inte ska fastna i utanförskapet. Att ha en arbetsgemenskap är centralt för integrationen och för att dessa personer ska kunna komma i egenförsörjning. Kristdemokraterna vill därför göra det mer lönsamt att gå från bidragsberoende till arbete, genom sänkta marginaeffekter. Med dubbelt jobbskatteavdrag kommer nyanlända få behålla mer av sin inkomst i början, vilket ökar incitamenten för att hitta ett jobb och få fäste på arbetsmarknaden.

Personer som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning inkluderas också i Kristdemokraternas förslag om dubbelt jobbskatteavdrag. För denna grupp kommer skattenedsättningen att öka med längden på frånvaron från arbetsmarknaden, precis som nystartsjobben fungerar när det gäller arbetsgivaravgifter. För varje månads arbetslöshet över ett år så får den enskilde två månader med dubbelt jobbskatteavdrag. Har man varit arbetslös i 18 månader får man ett år med dubbelt jobbskatteavdrag, och har man varit arbetslös i två år så får man två år med förhöjt jobbskatteavdrag. Tillsammans med nystartsjobbets nedsatta arbetsgivaravgift för den som varit frånvarande från arbetsmarknaden underlättar vi för personer att ta steget från ett långvarigt utanförskap till arbete. Vi vet av erfarenhet att skattelättnader för den enskilde i kombination med nedsatt arbetsgivaravgift kan vara effektivt – som i fallet med dubbelt jobbskatteavdrag för de över 65 i kombination med lägre arbetsgivaravgifter.

Effektivisera arbetsmarknadspolitiken

Det är svårt att överblicka den djungel av arbetsmarknadsstöd som företagare och arbetslösa har att lära sig och förhålla sig till. Det finns nystartsjobb, jobb- och utvecklingsgaranti, trygghetsanställningar, offentligt skyddat arbete, introduktionsjobb, extratjänster och nu även etableringsjobb.

Olika stöd och anställningsformer med olika villkor, utformning och tidsgränser har lagts till de gamla stöden och skapat en för arbetsgivarna, de arbetslösa och i viss mån även för arbetsförmedlarna svärgenomtränglig struktur. En driftig företagare som lever för sin affärsidé har inte möjlighet att sätta sig in i alla stödformer och har inte tid att ta reda på hur han eller hon ska bete sig för att företaget ska kunna ta del av ett stöd enligt en viss stödform eller vilka krav den anställde i så fall måste uppfylla. Däremot förekommer att företag specialiserar sig på att använda stöden och maximera sin lönsamhet med hjälp av statliga arbetsmarknadsåtgärder. Det snedvrider konkurrensen och tränger undan osubventionerade jobb. Syftet med stöden är gott. Men resultaten är i många fall undermåliga. En konsekvens har snarare blivit att Arbetsförmedlingen administrerar arbetslöshet snarare än att förmedla jobb.

Tillsammans med Moderaterna tog vi ett steg i att effektivisera och smalna av arbetsmarknadsåtgärderna i den gemensamma budgetreservation som röstades igenom i riksdagen 2019. Vi lade ner de moderna beredskapsjobben som regeringen sjösatt och riktade om de generellt kostsamma extratjänsterna till att bara gälla långtidsarbetslösa. En grupp som behöver ett särskilt stöd och som är svåra att nå med andra åtgärder. Vi effektiviserade också förberedande utbildningar och arbetsmarknadsutbildningen, samt lade ner utbildningskontrakten. Kristdemokraterna gör nu fler åtgärder för att effektivisera och förbättra arbetsmarknadsåtgärderna:

Fler och bättre nystartsjobb

Kristdemokraterna anser att nystartsjobben är en viktig åtgärd för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Kostnaderna blir låga för att anställa med hjälp av nystartsjobb och för staten är styckkostnaden hälften så stor som regeringens extratjänster, samtidigt som nystartsjobben är väsentligt mer träffsäkra. Den förra rödgröna regeringen försämrade villkoren i nystartsjobben, genom att både sänka lönetaket och göra det mindre förmånligt för arbetsgivaren. Kristdemokraterna föreslår i sin budgetmotion för 2020 att lönetaket i nystartsjobben höjs från dagens 20 000 kr till 21 000 kr, vilket harmoniserar lönetaket mellan inträdesjobben och nystartsjobben. Detta kostar 200 miljoner kr per år och gör att nystartsjobben kan användas något bredare. Kristdemokraterna tillför också medel för fler nystartsjobb, som en direkt effekt av att vi prioriterar om i arbetsmarknadspolitiken. Detta innebär 500 miljoner kr per år i tillskott. Båda satsningarna regleras under anslag 1:12.

Inträdesjobb och etableringsjobb

För att förbättra integrationen och ungas möjligheter och se till att fler kan gå från bidrag till arbete har Kristdemokraterna tillsammans med de tidigare allianspartierna en förenklad anställningsform – inträdesjobb – som skulle införas för nyanlända och unga

upp till 23 år utan gymnasieexamen. Lönen skulle uppgå till 70 procent av den rådande kollektivavtalade ingångslönen i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses gå till att lära sig arbetet på jobbet eller utbildning.

Parterna på svensk arbetsmarknad har nu i sin tur kommit överens om sin arbetsmarknadsreform: etableringsjobb. Regeringen har tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna valt att stödja parternas förslag och finansierar nu en uppstart av detta i budgetpropositionen 2020. Etableringsjobben innebär en lägre lönekostnad för företagen genom borttagen arbetsgivaravgift och en lägre lönesumma som staten sedan täcker upp för den anställde. Målgruppen är nyanlända och långtidsarbetslösa.

Kristdemokraterna hade vid makten föredragit inträdesjobben, men anser samtidigt att det avtal som nu slutits av parterna kring etableringsjobben bör välkomnas och utvärderas.

Vi kommer noggrant att följa genomförandet och resultaten av anställningsformen. Det är exempelvis centralt att en sådan ny konstruktion där staten betalar ut den subventionerade delen direkt till den anställde, inte öppnar upp för bedrägerier. Skulle etableringsjobben inte visa sig fungera i praktiken kommer vi driva på för att inträdesjobben, som vi i grunden anser är en bättre konstruktion, införs.

Avveckla introduktionsjobben

Den förra regeringen slog samman instegsjobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd och traineejobben och istället skapades insatsen Introduktionsjobb. Kristdemokraterna anser att introduktionsjobben bör avvecklas.

Personer som idag omfattas av dessa åtgärder bör ha goda chanser att kunna få nystartsjobb eller inträdesjobb, alternativt en kombination av dessa. En andel av personerna kan även antas få reguljära jobb eftersom undanträngningseffekten enligt studier är hög i flera program.

Kristdemokraterna räknar därutöver med att vissa deltagare i anställningsstöd kommer att hamna i någon form av ersättningssystem för en tid, vilket finansieras i vår budget. Förändringen av introduktionsjobb innebär en besparing på 1,5 miljarder kr, anslag 1:2. Följdändringar sker genom ökat antal nystartsjobb under anslag 1:12, ökat aktivitetsstöd under anslag 1:2 och arbetsintegrerade sociala företag under nytt anslag.

Effektivisera extratjänsterna

Extratjänsterna kom till efter valet 2014 och har varit den tidigare rödgröna regeringens åtgärder för nyanlända och långtidsarbetslösa. Extratjänsterna är subventionerade till 100 procent, ger handledarstöd på 3 000 kr och har gett en bonus till de kommuner som uppfyllt en viss kvot av anställda. Regeringen utvidgade senare regelverket för extratjänster så att kulturell verksamhet, ideella idrottsföreningar samt trossamfund och ideella föreningar för arbete med social hjälpverksamhet eller omsorg om barn och ungdomar nu också omfattas. När regeringen sjösatte reformen gjordes också försämringar av nystartsjobben, vilket har inneburit att nystartsjobben minskat kraftigt samtidigt som extratjänsterna ökat lika kraftigt. Det har således funnits en stor

övervältring mellan programmen. Extratjänsterna är dock dubbelt så dyra i snitt. Erfarenheter från tidigare program visar att tillfälliga platser på det sätt som extratjänsterna är uppbyggda har särskilt stora undanträngningseffekter, eftersom det finns en möjlighet att temporärt ersätta vikarier med personal från dessa program. Det finns tecken på att detta också är fallet gällande extratjänsterna: Hela 60 procent av de med extratjänst har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Fler än var fjärde extratjänst har gått till någon med eftergymnasial utbildning, enligt siffror från Arbetsförmedlingen.

Genom att fokusera extratjänsterna kan dock en del problem med anställningsformen hanteras. I KD/M-budgeten gjordes en neddragning av anslaget till extratjänsterna. Vi menar att extratjänsterna ska fokuseras på enbart långtidsarbetslösa, eftersom dessa har det särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, samtidigt som de sociala kostnaderna ökar kraftigt med lång tid i arbetslöshet. Det finns därför särskilda skäl för denna typ av kraftigt subventionerade anställningsform. Kristdemokraterna anser dock att anslaget till extratjänster bör hållas på den beslutade nivån i KD/M-budgeten. Därför avvisar vi de tillskott som regeringen föreslår i budgetpropositionen 2020. Det innebär en besparing på anslag 1:2 på 139 miljoner kr, tillsammans med nej till utbyggnad av introduktionsjobb. Besparing sker också under anslag 1:3 med 566 miljoner kr.

Nej till Utvecklingstid

Regeringen har tillsammans med januaripartierna infört en ny variant av Miljöpartiets ”friåret”. Utvecklingstid innebär att man kan vara ledig från sitt jobb i max ett år, samtidigt som en arbetslös person får chans att vara vikarie. Villkoret är att man studerar eller startar ett företag. Detta kan förstås i praktiken innebära lite vad som helst. Risker är att systemet blir just det ”friår” som den gamla reformen var, där personer i praktiken är lediga med a-kassa betald av skattebetalarna. Ett annat villkor är att man ska ha jobbat i minst tio år för att kunna omfattas. Kriteriet har använts av regeringen som argument för att det därmed inte kan gå till de som är nya på arbetsmarknaden. Detta rimmar dock illa med intentionen att den person som går på utvecklingstid ska ersättas med en person från Arbetsförmedlingen. 75 procent av de som är inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen är långtidsarbetslösa, nyanlända, unga eller har låg utbildningsbakgrund. Denna grupp är redan nu mycket svår att matcha, varför det går att hysa viss oro för att arbetsgivare kommer få det svårt att ersätta den person som tar utvecklingstid.

Kristdemokraterna anser att reformen inte bör införas. Det är inte det offentligas uppgift att stå för kostnaderna för en person som är etablerad på arbetsmarknaden och som vill studera eller starta företag. Det går antingen lösa inom ramen för studiemedel-systemet där personen själv bär del av risken, eller genom att personen startar ett företag på egna och lånade medel.

Kristdemokraterna avslår därför satsningen, vilket innebär en besparing under anslag 1:1 med 49 miljoner kr, samt under anslag 1:2 med 167 miljoner kr. I slutet av budgetperioden kostar reformen ca 1 miljard kr.

Avveckla Arbetsförmedlingen i sin nuvarande form

Varje arbetsförmedlare förmedlar i genomsnitt 10 jobb på ett år – mindre än ett jobb i månaden. Detta har dragit ned förtroendet för myndigheten. Arbetsgivarna är kritiska och negativa i bedömningen av myndigheten. Svenskt Näringsliv har visat att en majoritet av företagen inte använder Arbetsförmedlingen i samband med rekryteringar, och att av de företag som använder Arbetsförmedlingen ger 38 procent ett mycket dåligt betyg. Enligt Kantar/Sifos undersökning av svenskarnas förtroende för olika myndigheter har Arbetsförmedlingen hamnat i botten. I 2017 års undersökning uppgav 12 procent att de har mycket eller ganska stort förtroende för Arbetsförmedlingen. Det är sämst av alla undersökta myndigheter.

Arbetsförmedlingen misslyckas inte bara med matchning utan också med sitt viktiga uppdrag att se till att den arbetslöse är aktiv i sitt jobsökande och får rätt insatser. Kombinationen av myndighetsutövning och egen förmedlingsverksamhet fungerar allt sämre. Dessutom är det svenska systemet kostsamt. Det är uppenbart att vi står vid vägs ände och att de nuvarande strukturerna för arbetsförmedling inte är anpassade efter dagens arbetsmarknad eller de problem som vi står inför.

En bättre fungerande arbetsförmedling är viktig för att förbättra sysselsättningen och matcha de som främst står längst från arbetsmarknaden med jobb. Därför vill vi lägga ned Arbetsförmedlingen i sin nuvarande form. Omfattande internationell erfarenhet talar för mer decentraliserade och flexibla strukturer för arbetsförmedling och matchning. En arbetsförmedlingsreform behövs och den nya modellen måste i grunden utgå från såväl de arbetssökandes som arbetsmarknadens behov. Huvuddragen ska vara:

1 Arbetsförmedlingen läggs ner i sin nuvarande form.

Staten har fortsatt huvudansvar för arbetsmarknadspolitiken och en ny och mindre myndighet ersätter den nuvarande Arbetsförmedlingen.

2 Matchningsfunktionen öppnas upp för fristående aktörer.

Fristående aktörer innebär konkurrens, nytänkande och kan effektivisera jobbförmedlingen. De fristående aktörerna får ett helhetsansvar för sina arbetssökande och för att dessa får rätt insatser. Matchningsaktörerna ska ges resultatstyrd ersättning, vilket ger dem incitament att göra sitt bästa för att möta varje persons specifika behov. Det innebär att de ersätts i allt väsentligt efter hur väl de lyckas med att hjälpa den arbetssökande till arbete. I första hand ska ersättningssystemet premiera övergångar till reguljär sysselsättning och i andra hand sysselsättning med en subventionerad anställning. Ju längre ifrån arbetsmarknaden den arbetssökande står, desto högre ersättning. Genom att ersättningen betalas ut över tid kan förmågan att skapa varaktig sysselsättning premieras.

3 Myndighetens roll renodlas

Den nya myndighetens roll renodlas dels till att göra en bedömning av de arbetssökandes behov (profilering), samt följa upp den arbetssökandes rättigheter och de krav som ställs på vederbörande. Dels till att följa upp och utvärdera de fristående aktörerna samt till att betala ut deras ersättning efter resultat.

4 Oseriösa aktörer ska hållas borta

Regelverket ska vara stramt. Det ska finnas skarpa kvalitetskriterier och en gedigen kompetens vad gäller kontroll och uppföljning. Skattebetalarnas pengar ska användas

effektivt och det ska finnas mycket tydlig uppföljning och transparent redovisning av de aktörer som ansluter sig till det nya systemet för arbetsförmedling. Antalet aktörer ska inte vara fler än att det genom kontroll går att säkerställa att de tjänster som matchningsaktörerna erbjuder är av hög kvalitet och leder till goda resultat. Utformningen bör möjliggöra för lokala eller regionala aktörer. Staten har ett fortsatt ansvar för nyanländas etablering, men det finns exempelvis kommuner som har kapacitet och förmåga att snabbare få nyanlända i jobb och som bör få ta ett större ansvar för nyanländas jobbetablering.

5 Aktörerna ska mätas och rankas efter resultat.

En noggrann uppföljning och ranking av de fristående aktörerna underlättar den arbetssökandes val av stöd, samtidigt som rankingssystemet kan användas för att sortera bort aktörer med dåliga resultat. De fristående aktörerna ska inte kunna selektera bort arbetssökande utifrån förväntad lönsamhet. Val av matchningsaktör får inte heller påverka den statliga myndighetens möjlighet till uppföljning och kontroll av enskilda arbetssökande.

Insatserna ska fokusera på människor som har svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden eller få ett nytt jobb. De arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med god chans att på egen hand få ett jobb kan därmed kraftigt reduceras medan arbetsmarknadspolitiken vässas och riktas mot de som har störst behov.

För vissa individer som ännu inte står redo för arbetsmarknaden ska den nya myndigheten behålla ett övergripande ansvar för arbetsträning och förberedande insatser. Insatser kan då ges i regi av det offentliga, ideell sektor eller arbetsintegrerade sociala företag.

Personer med funktionsnedsättning och som finns i särskilda subventionerade anställningar påverkas inte av reformen. Dessa anställningar fortsätter att gälla i enlighet med den bedömningen som ligger till grund för anställningen.

Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag

I den gemensamma budgetreservationen med Moderaterna minskade vi anslaget till Arbetsförmedlingen med 400 miljoner kr för 2019 och 800 miljoner kr för 2020. Utöver detta skedde en engångsbesparing på Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag på 492 miljoner kr till följd av övergångsbudgetens principer. Kristdemokraterna menar att denna effektivisering och förändring bör ligga kvar och avslår därför regeringen och januaripartiernas tillskott till Arbetsförmedlingen, i både förvaltningsanslag och arbetsmarknadspolitiska program som bygger ut myndigheten igen. Regeringen tillskjuter 49 miljoner kr till myndigheten under 2020, till följd av förslaget om Utvecklingstid. Sedan tillskjuts generella medel under 2021–2022. Kristdemokraterna säger nej till dessa tillskott, vilket regleras under anslag 1:1.

Effektivisera arbetsmarknadsutbildning i AF:s regi

Arbetsförmedlingen ska arbeta med att förmedla jobb, inte främst administrera arbetslöshet. Myndigheten har visat sig inte lämpad att utbilda arbetslösa till att bli mer

gångbara på arbetsmarknaden. Resultaten för utbildningarna hos Arbetsförmedlingen har varit undermåliga, även om det under vissa perioder varit bättre resultat.

En arbetsmarknadsutbildning hos Arbetsförmedlingen kan till och med verka kontraproduktivt för chansen att få jobb. När en arbetssökande ska redovisa sina meriter för en möjlig arbetsgivare understryker en arbetsmarknadsutbildning att personen i fråga varit arbetslös en längre tid.

Riksrevisionen utvärderade personer som varslades vid Volvo under åren 2008–2009 och då erbjöds omskolning. Granskningen visade att etableringen mot arbetsmarknaden försenades för de som gick arbetsmarknadsutbildningar jämfört med de som avstått.

Riksrevisionen har i senare granskningar av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar (RIR 2015:22) kunnat konstatera att en stark fokusering på personer som står långt från arbetsmarknaden skapar incitament att anordna utbildningar som inte nödvändigtvis avser att tillmötesgå en brist på arbetsmarknaden.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att Arbetsförmedlingen genom sitt eget analysarbete har funnit att det görs anvisningar där arbetsförmedlaren från början kan förmoda att deltagaren inte kommer att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Arbetsförmedlingen har förbättrat sin hantering av arbetsmarknadsutbildningarna och enligt vissa nyare utredningar att 10–11 procentenheter fler fått jobb efter en genomgången arbetsmarknadsutbildning jämfört med de som inte gått någon. Kristdemokraterna anser dock att arbetsmarknadsutbildningen är för ineffektiv i sin nuvarande form och att utbildning inom yrkesvux är bättre. Regeringen tillför i budgetpropositionen 2020 281 miljoner kr till arbetsmarknadsutbildningen. Kristdemokraterna avvisar det tillskottet, under anslag 1:3.

Fler platser i Yrkesvux – sfi med yrkesutbildning

Utrikes födda som kommer från lägre utbildningsbakgrund har ofta haft ett praktiskt arbete i hemlandet och har erfarenheter som kan komma väl till pass i en rad bristyrken i Sverige. För att matcha denna grupp krävs utbildningsinsatser i såväl språk som yrkesutbildning i ett tidigt skede i etableringen. Yrkesvux är en mycket framgångsrik utbildningsform, medan språkutbildningen genom sfi inte uppvisar samma goda resultat.

Ett skäl till det kan vara att sfi-utbildningen i huvudsak organiseras så att personen först lär sig enbart svenska under flera år och därefter kan börja på en reguljär utbildning. Det gör målet om ett arbete mer avlägset och motivationen riskerar sjunka.

Sfi med yrkesutbildning innehåller sfi-kurser och kurser på gymnasial nivå. En del av utbildningstiden är dessutom praktik inom de yrken som studieanordnaren erbjuder och det ger ofta goda chanser till arbete efter avslutad utbildning. Sfi-kurserna ger kunskap i det svenska språket men är också delvis anpassade för yrkesvalet och arbetsmarknadens krav, i syfte att ge en så relevant kunskap som möjligt i svenska. Utbildningen kan också skapa ett bättre sammanhang och motivation för eleverna att lära sig svenska när målet med utbildningen blir en yrkeskunskap och det finns en tydlig väg till egen försörjning.

Behoven är stora. Mellan 2012 och 2018 växte antalet elever som gick sfi med 47 procent, från drygt 142 000 elever till 209 000. För att kunna erbjuda fler denna typ av

utbildning har samverkan mellan kommunerna stärkts de senaste åren, genom bl.a. en överenskommelse mellan allianspartierna och regeringen gällande statsbidrag till samverkan i Yrkesvux.

Under 2018 samverkade 289 kommuner och fick därmed del av statsbidraget för att anordna sfi med yrkesutbildning. Behoven och intresset för detta växer och är på många håll nu ett naturligt inslag i utbildningsutbudet. Men utvecklingen går alltför långsamt. Samverkan, tillsammans med ekonomiskt stöd, kan möjliggöra även för mindre kommuner att erbjuda sfi med yrkesutbildning. Det kommer behövas väsentligt mer av denna typ av utbildning, för att korta etableringstiden och lösa de utmaningar vi står inför med en hög arbetslöshet bland främst utrikesfödda, men också för att delvis åtgärda rådande matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Arbetsgivarna har svårt att få tag på rätt kompetens, oavsett om det gäller låg- eller högutbildade. Under 2019 var bristen stor bland yrken som barnmorskor, sjuksköterskor, lärare, ingenjörer, IT-specialister, elektriker, undersköterskor, kockar och snickare. Yrkesutbildningen, mot företrädesvis bristyrken, kan lösa en del av den matchningsproblematik som finns på svensk arbetsmarknad. Därför krävs nu reformer så att utvecklingen med kombinationsutbildningar kraftigt påskyndas. Ju fler platser som kommer till stånd inom ramen för kombinerad sfi och yrkesutbildning, desto fler olika yrkesutgångar kan erbjudas.

Verksamheten borde förstärkas kraftigt och det måste bli lättare för nyanlända att få en plats på sfi med yrkesutbildning. Målet måste vara att alla som vill ska kunna erbjudas denna kombination av utbildning. Nyanlända med tidigare akademisk utbildning ska fortsatt erbjudas plats inom anpassad svenskundervisning, validering och komplettering av tidigare utbildningar.

Kristdemokraterna föreslår att verksamheten förstärks med 400, 500 respektive 600 miljoner kr per år, vilket innebär en utbyggnad på 8 000 till 12 000 fler platser under perioden. I summan ingår också satsningen på fler platser till yrkesvux generellt. Satsningen regleras under utgiftsområde 16.

Trygga anställningar

För Kristdemokraterna är det viktigt med socialförsäkringssystem som både ger trygghet för den enskilde i samband med exempelvis sjukdom eller arbetslöshet och som är utformade så att de hjälper människor tillbaka till arbete. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen tycker vi att alla som arbetar och som uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av försäkringen. En allmän och obligatorisk a-kassa behöver utredas på nytt. I väntan på en sådan reform menar vi att det är angeläget att stimulera fler att vara med i en a-kassa och få del av det inkomstskyddet vid arbetslöshet. Vi föreslår därför att en skattereduktion för a-kasseavgift införs från 2022, som kostar 1,2 miljarder kr.

Under lång tid räknades taket i a-kassan inte upp, vilket bidrog till att urholka försäkringens betydelse. Samtidigt pekar forskningen återkommande på samband mellan en högre ersättning och lägre sysselsättning. Regeringen genomförde en relativt kraftig höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringen. Det är en ökning som tillsammans med regeringens kraftiga skattehöjningar och företagsfientliga politik riskerar att leda

till kraftigt ökad arbetslöshet. Vi förordar därför en nivå för a-kassan där taket sätts till 760 kronor per dag under de 300 första dagarna och därefter 680 kronor per dag.

Vi motsätter oss den utökning av möjligheten att erhålla ersättning från arbetslöshetsförsäkringen på deltid som den rödgröna regeringen införde. Vårt mål med sjukförsäkringen är att den ska vara trygg för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Den som har eller kan återfå en arbetsförmåga ska få hjälp och gott stöd för att komma åter i arbete. Något annat vore ett slöseri på mänskliga och samhälleliga resurser.

Därför är det oroväckande att den tidigare rödgröna regeringen slopade den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Enligt flera remissinstanser leder detta till att de långa sjukfallen ökar ytterligare. Ju längre sjukskrivningen pågår desto sämre chans att komma tillbaka. Dessutom riskerar förslaget att minska de drivkrafter som i dag finns för såväl myndigheter som den enskilde att sätta in kraftfulla resurser för att möjliggöra återgång till arbete. Vi är oroad över att regeringen återigen riskerar att människor lämnas utan insatser i långa passiva sjukskrivningar, vilket innebär ett stort slöseri med mänskliga resurser och ett stort lidande för den enskilde.

Lärlingsanställningar

I jämförelser mellan länders arbetslöshet framträder den höga sysselsättning som länder med utbyggda lärlingssystem kan uppvisa. En plats som lärling är en möjlighet att få det första jobbet och börja etablera sig inom ett yrke. Kristdemokraterna vill därför se ett utbyggt lärlingssystem också i Sverige.

Under alliansregeringen infördes sommaren 2014 en ny lag om gymnasial lärlingsanställning. Under den nya anställningsformen kan eleven under hela eller delar av sin utbildning ha ett arbetsplatsförlagt lärande. Vid införandet av det gymnasiala lärlingssystemet fanns det initialt ett motstånd från de branscher som redan etablerat lärlingssystem, där man ansåg att den gymnasiala lärlingsutbildningen skulle påverka det avtalsreglerade systemet. Det gymnasiala lärlingssystemet har dock kunnat etableras och intresset för att vidareutveckla utbildningen har varit stort.

Lärlingsanställning som anställningsform kan utvecklas där arbetsgivarens ansvar för – och inflytande över – anställningen utökas i ett system för branschlärlingar. Det var också Yrkesprogramutredningens uppdrag att utreda, vilket presenterades under slutet av 2015. Utredningen fann en efterfrågan på att ta större ansvar för vissa yrkesutbildningar med stor betydelse för arbetsmarknaden som i dag riskerar att nedprioriteras inom utbildningssystemet. Utredningen föreslog ett inrättande av branschskolor för små yrkesområden inom branscher som har svårt att klara sin kompetensförsörjning. Samma år ingicks migrationsöverenskommelsen mellan sex partier, inklusive Kristdemokraterna, där inrättandet av branschskolor också ingick. För att garantera kvaliteten i utbildningen ska en branschskola rekommenderas av en branschorganisation eller ha ett brett samarbete om utbildning med flera arbetsgivare inom branschen. För att kunna verka som utbildningsanordnare av branschskola ska verksamheten vara godkänd av Skolverket. Verksamheten med branschskolor inleds med en försöksverksamhet hösten 2018 och ska pågå i fem år. Kristdemokraternas mening är att branschskolorna har potential att främja övergången från skola till yrke på ett bra sätt för branscher som annars lider av rekryteringsproblem.

Insatser för personer med nedsatt arbetsförmåga

De arbetsintegrerade sociala företagen

Alliansregeringen gav år 2007 fyra myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till regeringen på nya grepp för att bryta utanförskapet genom arbete i sociala företag. Det arbetet ledde så småningom fram till en gemensam definition mellan branschorganisationen Skoopi, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och även en handlingsplan för att främja dessa företag.

Arbetsintegrerade sociala företag tar sedan många år emot personer med den typen av arbetshinder som Samhall inte har som målgrupp, människor som står längst från arbetsmarknaden. Därför krävs en insats för att de arbetsintegrerade sociala företagen får ett särskilt stöd för kostnader som kan täcka lönen för verksamhetsledare och handledare.

Kristdemokraterna vill utöka stödet till ASF genom att fortsätta lägga medel på verksamhetsbidrag till handledare och verksamhetsledare, säkra och utöka de platser som finns på dessa företag idag och för de nya som startas upp.

Statistik från SCB visar att det under 2016 fanns ca 350 ASF med drygt 6 000 anställda. Av de som arbetar i företagen hade nästan 30 procent en eftergymnasial utbildning och 28 procent utländsk bakgrund, vilket är sju procent högre jämfört med hela arbetsmarknaden. Kvinnor är vanligast.

Kristdemokraterna menar att ASF bör stödjas och byggas ut. Behovet av åtgärder för de med långtidsarbetslöshet eller låg utbildningsnivå ökar och många nyanlända skulle kunna få en start på arbetsmarknaden via en ASF. För att stödja utvecklingen på arbetsmarknaden för dem i störst behov av att få jobba 100 procent av sin förmåga, krävs varaktiga lönestöd för arbetsintegrerade sociala företag. Kristdemokraterna avsätter 400 miljoner kronor varje år 2020–2022 under utgiftsområde 14, nytt anslag.

En ny ankaråtgärd

De stora grupper som idag står långt från arbetsmarknaden och nu i ökande utsträckning lämnas utan någon som helst åtgärd, hade tidigare kanske fått plats inom ramen för sysselsättningsfasen, som kallades fas 3. Dessa grupper behöver en ankaråtgärd som främjar ett bibehållet arbetsmarknadsdeltagande. Detta är nödvändigt för att inte människor ska lämnas i sticket. Varje arbetad/aktiverad timme som gör att personer kommer närmare arbetsmarknaden är en vinst för samhället såväl som för personen. Istället för att försättas i hjälplöshet blir de anställningsbara.

En ankaråtgärd bör vara obligatorisk för den som varit utanför arbetsmarknaden i 450 dagar och i jobb- och utvecklingsgarantin i 150 dagar. I oktober 2018 stod ca 75 200 personer utan arbete i mer än 24 månader. Anvisning bör ske till en sysselsättningsplats hos en arbetsgivare som kan vara en privat, offentlig eller en ideell aktör. Anvisningen föregås av en arbetsförmågebedömning där individens arbetsförmåga prövats. De ramtider som personen ska kunna förväntas arbeta måste vara flexibla och kunna utföras i varierad sysselsättningsgrad. dvs. som 20, 40, 60 eller 80 procent av en heltid. Utifrån bedömningen om arbetsförmåga och vad som sedan blir

den arbetade tiden bör personer som har försörjningsstöd istället kunna ersättas med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Organiserad språkundervisning bör också kunna vara ett inslag som kompletterar insatsen. Alla människor förtjänar att motta stöd för att bibehålla den förmåga som krävs för att delta på arbetsmarknaden, samtidigt som de själva bidrar efter bästa förmåga för sitt uppehälle. Kristdemokraterna vill därför utreda förutsättningarna för att upprätta denna obligatoriska ankaråtgärd – ankarjobb – för att främja deltagande på arbetsmarknaden för långtidsarbetslösa.

Fler behöver arbeta mer och längre

För att Sverige ska klara av att möta den demografiska utmaningen behövs till att börja med en långsiktigt stark och stabil ekonomisk tillväxt och en hög sysselsättningsnivå. Det krävs att fler arbetar mer. För att åstadkomma detta behövs i sin tur en generell ekonomisk politik som främjar innovationer, risktagande, entreprenörskap, företagande, arbete och en välfungerande matchning på arbetsmarknaden.

Även om svensk ekonomi idag är förhållandevis stark kommer det enligt prognoserna bli en allt lägre tillväxt kommande år. Det är från det perspektivet olyckligt för både nuvarande och kommande pensionärer med skattehöjningar och ökad regelbörda för företag. Kristdemokraterna för i motsats till den rödgröna regeringen en politik som sänker skatterna på arbete och företagande. Vi gör det med ett huvudsakligt mål om att stärka svensk konkurrenskraft.

Tätt sammankopplat med den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen är att den aktiva tiden på arbetsmarknaden förlängs. Politiken kan och bör göra en hel del för att skapa både bättre förutsättningar och starkare incitament för att få äldre att stanna kvar längre i arbetslivet. Vanligast förekommande är diskussionen kring pensionsåldern.

Fler äldre på arbetsmarknaden motverkar stereotypa bilder kring äldre arbetskraft där de anklagas för att inte vara anpassningsbara eller mottagliga för kunskap. I själva verket är ett reducerat deltagande av äldre på arbetsmarknaden ett monumentalt tapp i kompetens för en rad viktiga yrkesroller.

En invändning mot att uppmuntra fler äldre att stanna kvar i arbetslivet är att de skulle stå i vägen för ungdomar som vill in på arbetsmarknaden. Det finns dock ingenting som tyder på att arbetsmarknaden fungerar så. Olika jämförelser mellan både OECD-länder och amerikanska delstater visar att med en hög sysselsättningsgrad bland äldre följer också en hög sysselsättningsgrad bland yngre. Antalet arbeten är inte fast utan ökar när fler vill arbeta.

Kristdemokraterna föreslår i denna budget en ny skattesänkning för äldre som är 69 år eller äldre. Med den demografiska utmaningen kommer det vara viktigt att fler äldre stannar kvar i någon mån på arbetsmarknaden. Det kommer behövas för kompetensförsörjningen i många yrken, inte minst inom välfärden, men även den egna pensionen.

Idag ges ett förhöjt grundavdrag och ett dubbelt jobbskatteavdrag från det att man fyller 65 år. Reformen har gett bra effekter på arbetsutbudet och senarelägger den faktiska pensionsåldern. Effekten blir dock sannolikt avtagande med stigande ålder, varför skattesänkningen behöver förstärkas i ytterligare ett steg.

För en äldre med 20 000 kr i inkomst ger vårt förslag om en ytterligare utökning av jobbskattavdraget vid 69 års ålder ca 1 000 kr per månad i sänkt skatt, utöver det redan

dubbla jobbskatteavdraget. Genom det kan den äldre gå ner i arbetstid med bibehållen disponibel inkomst eller stimuleras att jobba extra då det lönar sig väsentligt bättre. Reformen kostar ca 1,4 miljarder kr år 2020.

Etableringsersättning

Etableringsersättning betalas ut till personer som har en etableringsplan, vilken ska omfatta högst 24 månader. Under den tid som en nyanländ medverkar till upprättande av en etableringsplan är etableringsersättningen 231 kronor per dag, fem dagar i veckan. När etableringsplanen gäller och aktiviteter pågår motsvarande heltid uppgår ersättningen till 308 kronor per dag, fem dagar i veckan. Etableringsersättningen är inte skattepliktig. Den skall täcka personens verkliga kostnader för att undvika att kommunen behöver komplettera med ekonomiskt bistånd. Kristdemokraterna har i sitt Asylprogram förslag om att göra det möjligt för asylsökande att arbeta och tjäna upp till 3 000 kr utan att etableringsersättningen avräknas. Med detta föreslår också Kristdemokraterna att etableringsersättningens nivå sänks med 35 kronor per dag, vilket skulle innebära en minskning med 15 procent vid upprättande av etableringsplan och med elva procent vid deltagande i etableringsplan. Bostadsersättningen och etableringstillägget lämnas dock oförändrade. Minskningen av etableringsersättningen med 35 kronor per dag minskar kostnaderna för etableringsersättningen med 200 miljoner kronor år 2020 och 100 miljoner kronor per år 2021–2022 under anslag 1:3.

Arbetsrätt

Arbetsrätten reglerar förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare. Kristdemokraterna står bakom den svenska modellen, där svenska kollektivavtal verkar tillsammans med lagstiftningen, och anser att den fungerar bra och bör värnas. Samtidigt anser Kristdemokraterna att Sverige och resten av EU bör bejaka en mer öppen arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att också människor från andra länder arbetar i unionens medlemsländer.

Utstationeringsregler

Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster, utstationeringsdirektivet, reglerar vilket lands arbets- och anställningsvillkor som ska tillämpas vid utstationering av arbetstagare. Utstationeringsdirektivet reviderades i juni 2018, vilket bland annat innebar bestämmelser om mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare i fråga om ersättning. Ändringsdirektivet ska vara genomfört i svensk rätt senast 30 juli 2020. Därutöver har beslut tagits om det så kallade arbetsvillkorsdirektivet, där särskilt artikel 12 har varit omdiskuterad. Vi ser nu en utveckling som hotar den svenska kollektivavtalsmodellen och risken finns att EU-domstolen ska kunna överpröva svenska kollektivavtal. Förslag från EU-kommissionen om att införa minimilöner riskerar också vår modell. På flera områden har EU nu börjat

ingripa på arbetsmarknadsområdet. Under 2018 har EU tagit beslut om att införa en Arbetsmyndighet. Det är en del i genomförandet av den sociala pelaren. Denna myndighet ska kunna ge privatpersoner, arbetsgivare och nationella myndigheter information om regler på den europeiska arbetsmarknaden och övervaka hur reglerna följs i EU-länderna. En majoritet i Sveriges riksdag avvisade förslaget då man ansåg att det var en överbyggnad som är onödig och inte motiveras med vad man avser att uppnå. Det är viktigt att det nationella självbestämmandet värnas. Regeringen behöver agera mer kraftfullt för att skydda vår svenska modell där parterna tar ansvar.

Under 2018 befann sig 16 200 utstationerade arbetstagare per månad i Sverige och totalt registrerades 106 799 personer 2018. Personerna återfinns vanligast i branschen bygg-och anläggningsverksamhet.

Den fria rörligheten för varor, tjänster och arbetskraft utgör en av grundpelarna för det europeiska samarbetet. Den gemensamma marknaden inom EU skapar förutsättningar för god ekonomisk tillväxt och är nödvändig i en tid då Europa utmanas av tillväxtekonomier i andra delar av världen. För arbetstagare i företag som tillhandahåller tjänster tillfälligt i ett annat EU-land finns särskilda regler i utstationeringsdirektivet, ett direktiv som genomförts i svensk rätt genom utstationeringslagen.

Efter en dom i EU-domstolen, den så kallade Lavaldomen, genomfördes ett antal ändringar i utstationeringslagen för att den skulle stå i överensstämmelse med EU-rätten. Avsikten med den så kallade lex Laval, från 2007, var att bevara den svenska arbetsmarknadsmodellen i grunden och samtidigt slå vakt om den fria rörligheten på den europeiska arbetsmarknaden.

I och med propositionen Nya utstationeringsregler som regeringen lade under 2017 revs lex Laval upp. Regeringen motiverade propositionen med att det skulle skydda utstationerade arbetstagare och motverka illojal konkurrens. I allt väsentligt fungerade dock reglerna väl redan tidigare. Regeringen kunde inte heller visa några allvarliga brister med ordningen som var. Lagrådet kritiserade i sitt yttrande propositionen och pekade på att ingen systematisk utvärdering av lex Laval och inga preciserade brister i gällande rätt angavs som skäl till lagförslagen.

Regeringens kritiserade ansats att kräva ett särskilt kollektivavtal för utstationerade är för långtgående. Med bevisregelns slopande kan stridsåtgärder vidtas även om minimivillkoren i den så kallade hårda kärnan är uppfyllda och enbart för att uppnå just ett utstationeringskollektivavtal. En utstationerande arbetsgivare kommer därmed inte att kunna freda sig mot stridsåtgärder. Det innebär att det blir mindre attraktivt för företag från andra länder att komma hit och hämmar därmed den fria rörligheten. Att slopa bevisregeln är dessutom med stor sannolikhet oförenligt med EU-rättens principer om proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Bevisregeln var generös gentemot fackföreningarna, då den gav långtgående möjligheter för en arbetstagarorganisation att vidta stridsåtgärder så länge en utstationerande arbetsgivare inte kunde visa att de utstationerade arbetstagarerna i allt väsentligt hade lika goda villkor som svenska arbetstagare inom det aktuella avtalsområdet. Ordet handlar om att den utstationerande arbetsgivaren ska ha styrkt att så är fallet eller med andra ord att det är ställt utom rimligt tvivel. Det är oklart hur regeringen kan få det till att kontrollmöjligheterna för arbetstagarorganisationerna förbättras genom att bevisregeln togs bort.

Att säkerställa goda villkor för dem som jobbar i Sverige är en självklarhet. Konsekvenserna av regeringens politik innebär dock mer av protektionism och mindre av omsorg om dem som kommer hit för att arbeta. Ändringen riskerar att hämma

rörligheten inom EU och att stå i strid med EU-rätten. De delar som gäller 1 a, 5 a och 5 b §§ utstationeringslagen och följdändringarna i medbestämmandelagen som kom av regeringens proposition Nya utstationeringsregler bör tas bort. Den begränsning av rätten att vidta stridsåtgärder som gällde enligt lex Laval bör återinföras i utstationeringslagen.

För att underlätta för utstationerande företag att göra rätt, och för utstationerade arbetstagare att ta till vara sina rättigheter, är det viktigt att dessa vet vad som gäller på svensk arbetsmarknad. Sådan information måste de kunna ta del av innan de kommer till Sverige. För att detta ska vara möjligt måste svenska kollektivavtalsvillkor finnas lättillgängliga. Regler om detta har funnits sedan lex Laval infördes. Enligt dessa regler ska en arbetstagarorganisation ge in sådana kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket som organisationen kan komma att kräva med stöd av stridsåtgärder. Det har dock inte skett i tillräcklig omfattning, vilket är oacceptabelt. Mot bakgrund av ovanstående anser vi att bestämmelsen om att kollektivavtal ska lämnas in till Arbetsmiljöverket ska åtföljas av sanktion för det fall att bestämmelsen inte efterlevs. Förslagsvis ska en sanktionsavgift eller motsvarande införas.

Utöka undantagen från turordningsreglerna i LAS

Med ekonomins tvära kast krävs att företagen har god omställningsförmåga. Företag måste kunna ställa om och behålla nyckelpersoner vid förändrade villkor för företaget. Annars utgör bristen på flexibilitet ett skäl för många företag att tveka inför att anställa.

Januariavtalet innehåller skrivningar om att arbetsrätten ska moderniseras, vilket vi välkomnar. För arbetet har en särskild utredare utsetts under våren 2019. Uppdraget är att fokusera på fyra deluppdrag och överlämnas till regeringen i maj 2020. De fyra deluppdragen går ut på att ta fram förslag om tydligt utökade undantag från turordningsreglerna i LAS, lagen om anställningsskydd. Vidare ska utredningen ta fram förslag som innebär att arbetsgivare får ett utökat ansvar för kompetensutveckling och anställdas omställningsförmåga. Dessutom ska förslag tas fram på hur det ska kunna bli lägre kostnader för småföretagare vid uppsägning och bättre balans i anställningsskyddet för personal med olika anställningsvillkor.

Kristdemokraterna har under en längre tid framhåvt behov av att främja ett flexiblere arbetsliv där företagen har bättre förutsättningar att hantera dagens förutsättningar bör undantagen från turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (LAS) utökas till fyra personer. Detta ska gälla oavsett företagets storlek. Det nuvarande undantaget görs för två anställda i företag med upp till tio anställda och har varit betydelsefullt för företags benägenhet att våga anställa även i tider då konjunkturen kan tyckas bister. Kristdemokraternas förslag skulle därmed dubblera antalet undantag i turordningsreglerna jämfört med hur det ser ut idag.

Vi vill även utöka möjligheterna till provanställning. Idag är den maximala tiden i provanställning sex månader. Idag är anställningsskyddslagen dispositiv, vilket innebär att avvikelser får göras via kollektivavtal. Men vi tror att fler arbetsgivare skulle våga öppna dörren för den som står utan jobb om provanställningen förlängdes från sex till tolv månader, varför lagen behöver förtydligas.

Proportionalitet på arbetsmarknaden

Sverige har förhållandevis få strejker, men fler andra konflikter på arbetsmarknaden. Fler och fler anställda och företag hamnar i avtalslösa tillstånd när ett avtal löpt ut. Hot om konfliktåtgärder förekommer fortfarande i stor utsträckning, och en växande tendens är att konfliktvapnet används mycket snabbt i vissa branscher. Skadorna för företagen blir mycket omfattande redan vid varsel om konflikt. Särskilt uppmärksammas var hamnkonflikten i Göteborg under 2017, men konfliktvapnet används även frekvent i branscher som bygg och renhållning. Hoten i konfliktvapnet används också i vissa fall i proportioner som inte står i paritet till vad avtalstvisten gäller.

Kristdemokraterna anser att fackföreningarna har en viktig roll och bidrar till en stabil och trygg arbetsmarknad, men det är viktigt att stridsåtgärder och medbestämmande sker inom rimliga ramar och att maktförhållandena mellan arbetsgivare och fackföreningar är rimliga.

I juni 2019 fattades beslut i Sveriges riksdag: ”Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister”. Parterna på arbetsmarknaden hade förhandlat fram ett förslag för att lösa de återkommande hamnkonflikterna. På detta underlag lade regeringen fram en proposition för riksdagen. Riksdagsbeslutet innebär en särskild processordning som ska gälla vid stridsåtgärder mot en arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal. Förhoppningsvis kommer detta beslut innebära att vi framöver kan undvika strejker i våra hamnar som kostar miljarder, och där det redan finns kollektivavtal.

I syfte att skapa en bättre ordning på arbetsmarknaden och för att begränsa ekonomiska skadeverkningar av strejk och andra fackliga stridsåtgärder vill vi stärka medlingens roll, införa en proportionalitetsprincip för fackliga stridsåtgärder och se över rätten att vidta sympatiåtgärder.

Parterna bör inte få använda sig av arbetsrättsliga konfliktåtgärder utan att först söka medling via Medlingsinstitutet eller, om parterna är eniga, den oberoende part som parterna i sådana fall har enats om.

Kompetenskonton

Dagens arbetsliv efterlyser ett kontinuerligt och livslångt lärande. Arbetskraftens omställningsförmåga kommer till stor del genom vilka möjligheter som finns under livet att skaffa sig kompletterande kunskaper. Globaliseringsrådets slutrapport (Ds 2009:21) pekade på att det svenska utbildningssystemet inte ger möjligheter att skaffa sig en ny eller en kompletterande utbildning för personer som redan befinner sig i arbetslivet. Många företag finansierar internutbildningar, men enligt rapporten är de otillräckliga för att stärka personernas möjligheter att utveckla sin kompetens.

Företag bör kunna stimuleras till att erbjuda kompetenskonton som en extra förmån utöver uppsägningslön och andra förmåner som redan stipuleras av lagar och avtal. Kompetenskontot disponeras fritt av den anställde för fortbildning, antingen vid tjänstledighet från pågående anställning eller vid en uppsägning. Avsättningen motiveras för arbetsgivaren genom att denne och arbetstagarorganisationerna kommer överens i kollektivavtal eller annat avtal med samtliga anställda på arbetsplatsen i syfte att hitta konstruktiva lösningar när personal behöver sägas upp.

Vi vill också underlätta omställning senare i arbetslivet genom att se över hur studiemedelssystemet kan ändras så att den som är äldre eller har högskoleexamen får ökade möjligheter till att studera även senare i livet.

Arbetslöshetsförsäkringen

En arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning borgar för en trygghet under tider av omställning mellan arbete. I juli 2019 var 3 635 000 personer med i en a-kassa. Det betyder att cirka 67 procent av arbetskraften (personer mellan 16 och 63 år) var arbetslöshetsförsäkrad. För tretton år sedan var anslutningsgraden 81 procent. Av de 235 000 som år 2018 i snitt var arbetslösa på heltid, deltid eller med tillfällig timanställning, det vill säga möjliga ersättningstagare, var det endast 37 procent som fick a-kassa. För tio år sedan var motsvarande siffra 64 procent¹. Regeringen har tidigare höjt taket på ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. Tillsammans med kraftiga skattehöjningar och företagsfientlig politik undermineras arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. Utöver detta går regeringen nu fram med förslaget att göra avgiften till fackföreningar avdragsgill. Kristdemokraterna vill istället göra arbetslöshetsförsäkringsavgiften avdragsgill motsvarande 25 procent av avgiften. Det gör anslutningen till försäkringen mindre kostsam vilket stimulerar till en högre anslutningsgrad.

Kristdemokraterna förordar en nivå för a-kassan så att en arbetslös under sina 300 första dagar mottar 760 kronor per dag och därefter 680 kronor per dag.

Den tidigare rödgröna regeringen utökade möjligheten att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen på deltid. Kristdemokraterna motsätter sig detta förslag, vilket regleras under 1:2 och innebär en besparing på 128 miljoner kr för 2019. Den negativa utvecklingen med allt fler deltidstjänster bröts under Alliansens regeringstid. Deltidsbegränsningen av arbetslöshetsförsäkringen har haft betydelse för tillskapandet av fler heltidstjänster inom i synnerhet offentlig sektor. Det blev också mer lönsamt att gå upp i heltid. Arbetslöshetsförsäkringen måste främst ses som en omställningsförsäkring. Effekterna på pension samt könsaspekten, där kvinnor i tre gånger så hög utsträckning som män arbetar deltid, bidrar också till att motivera Kristdemokraterna att återinföra deltidbegränsningen på arbetslöshetsförsäkringen. Kristdemokraterna säger också nej till den införda bortre karensdagen, under anslag 1:2.

Arbetsliv – arbetsmiljö

Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet är en viktig målsättning för arbetslivet. En god arbetsmiljö gynnar både arbetstagare och arbetsgivare. Ett hållbart arbetsliv är också en förutsättning för att Sverige ska stå sig konkurrenskraftigt i framtiden och att människor ska kunna förlänga sitt arbetsliv.

Många företag arbetar bra med det systematiska arbetsmiljöarbete som lagen kräver. De allra flesta tjänstemän är nöjda med sitt jobb. Åtta av tio tycker att deras jobb är

¹ Källa: Arbetsförmedlingen.

meningsfullt, enligt en rapport gjord av TCO och byggd på uppgifter från SCB och Arbetsmiljöverket.

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män (Försäkringskassan), och skillnaderna fortsätter att öka. Kvinnor drabbas i högre grad än män av arbetsrelaterade besvär, som svårt att sluta tänka på arbetet, sömnsvårigheter och olust inför att gå till jobbet, vilket ökar förekomsten av sjukskrivningar. Det finns många olika orsaker till att kvinnor i högre utsträckning än män drabbas av arbetsskador inom vissa branscher. Hur arbetet är organiserat, hur ledarskapet ser ut och vilka förutsättningar som finns att utföra arbetet är några exempel. Utmärkande för ohälsan hos kvinnor är arbetssjukdomar orsakade av sociala och organisatoriska faktorer. Ofta är arbetsgivaren omedveten om skillnaderna och det finns en stor utmaning i att göra alla medvetna om det omedvetna.

Kvinnors ohälsa kulminerar under de två år som följer efter första barnets födelse. Ohälsa som varar längre än 14 dagar påverkas kraftigt av sociodemografiska och socioekonomiska faktorer. Alltför höga krav och begränsade resurser i arbetet hänger generellt sett samman med lägre arbetstrivsel, en ökad vilja att säga upp sin anställning samt sämre psykisk och fysisk hälsa. I en nyligen genomförd kunskapssammanställning (2016:2) framhålls särskilt problemen inom de kvinnodominerade yrkesgrupperna inom vård, skola och omsorg. Både män och kvinnor som arbetar inom dessa sektorer mår sämre än andra. Med de insikter som finns om kvinnors och mäns olika förutsättningar och om ohälsa bör Arbetsmiljöverket utveckla verktyg för och kartlägga hur kvinnor och män exponeras för riskfaktorer som kan leda till sjukskrivning och hur man kan förebygga dessa riskfaktorer. Arbetsplatsers skyddsombud spelar en viktig roll för att värna och kommunicera sina arbetskamraters arbetsmiljö. Skyddsombuden måste vaka över de fysiska, organisatoriska frågorna såväl som de sociala och psykiska arbetsmiljöfaktorerna.

Genom att i vidare forskning utreda sambanden mellan arbetsmiljöfaktorer i olika organisatoriska kontexter kan förståelsen för kvinnors och mäns arbetsvillkor förbättras. Det är angeläget att Arbetsmiljöverket koncentrerar sitt arbete till de sektorer där utsattheten i arbetsrollen är som störst.

Försäkringskassan efterlyser i en rapport ett arbetsliv som förmår att ta hänsyn till de särskilda livsvillkor som följer med föräldraskap. Kristdemokraterna delar den analysen och eftersträvar ett arbetslivsklimat och en familjepolitik som ger förutsättningarna och valfriheten som krävs för att människor ska klara av det livspussel som föräldraskap med små barn innebär.

Nollvision för dödsolyckor i arbetet

Att förhindra dödsolyckor i arbetet måste ha hög prioritet oavsett regering. Att en enda människa dör på eller av sitt arbete är oacceptabelt.

Den rödgröna regeringen sjösatte 2016–2020 en arbetsmiljöstrategi där det ingick en nollvision för arbetsrelaterade dödsolyckor. De ökade anslagen till Arbetsmiljöverket, som anställde ett femtiotal nya inspektörer. Trots detta visar statistiken att antalet arbetsrelaterade dödsfall ökat. De senaste fyra åren har kurvan vänt uppåt. Under 2016, 2017 och 2018 dog 37, 44 respektive 50 personer. Alltså en kraftig ökning. Regeringens strategi saknar alltså effekt.

Det saknas en samlad bild av orsakerna till dödsolyckorna. Det är svårt att sätta in åtgärder innan man fullt ut vet vad som ligger bakom dödsfallsstatistiken. Det behövs

ett strategiskt, analytiskt och långsiktigt tankesätt. Regeringen behöver hitta nya arbetssätt och inte som hittills tro att mer pengar till Arbetsmiljöverket löser det hela.

Alla arbetsgivare ska ha en plan för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivaren ska ha tydliga instruktioner avseende säkerhet. Medarbetare har en skyldighet att följa arbetsplatsens säkerhetsföreskrifter. Bristande ledarskap, individer som inte följer regler, dålig säkerhetskultur, brist på introduktion i arbetet vid nyanställningar, stress mm är områden som behöver identifieras. Vi måste öka motivationen hos både arbetsgivare och medarbetare att göra arbetsplatserna säkrare. Utbildningar och säkerhetsföreskrifter måste anpassas till varje arbetsplats. Seriösa arbetsgivare inser att en god säkerhet är bra för företaget på flera sätt. Här har de ett särskilt ansvar om det kommer utstationerad arbetskraft som inte kan svenska.

De inspektioner som Arbetsmiljöverket gör når bara en liten andel av alla arbetsplatser. I detta arbete finns de regionala skyddsombuden som komplement. De finansieras via statliga bidrag som anges till 112 miljoner kronor för 2020 i budgetpropositionen. Regeringen har aviserat att man vill att de fackliga regionala skyddsombuden ska få tillträde till arbetsplatser utan facklig representation. Innan ett sådant förslag läggs fram behöver deras arbete utvärderas, vilket ännu aldrig gjorts.

Arbetsmiljödeklarationer

Det är arbetsgivaren som ansvarar för att dess verksamhet drivs på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall förebyggs och att en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås. Arbetsmiljöverkets uppgift är att kontrollera att arbetsgivaren lever upp till de krav som finns i arbetsmiljölagen och i de föreskrifter som Arbetsmiljöverket utfärdar. Denna kontroll sker vanligen genom inspektion.

Ett sätt att rationalisera detta arbete utan att för den skull tumma på säkerheten och arbetsmiljön vore att införa ett system med arbetsmiljödeklarationer. Likaväl som vi årligen redovisar våra inkomster för staten skulle det vara rimligt att arbetsgivare redovisar arbetsmiljön genom en årlig deklaration.

I ett system med arbetsmiljödeklarationer fyller arbetsgivaren och arbetstagarna gemensamt i ett av Arbetsmiljöverket upprättat frågeformulär baserat på lag och föreskrifter för just det företaget. Denna deklaration skall göras så enkel att frågorna kan besvaras med ja eller nej. Deklarationen skall sedan undertecknas av ställföreträdare för företaget och företrädare för arbetstagarna. Deklarationen kan med fördel göras digitalt. Efter behandling av Arbetsmiljöverket, kan åtgärder vidtas utifrån deklarationens resultat.

Förslaget innebär att alla företag inom samma bransch blir behandlade på samma sätt från myndighetens sida. Antalet inspektörer kan minskas och antalet distrikt kan reduceras. Detta innebär en besparing för statskassan utan att arbetsmiljön försämrats. Tvärtom skulle kontrollen bli effektivare och mer rättvis.

Det finns därför anledning att regeringen inledningsvis uppdrar åt myndigheten att initiera ett pilotprojekt som prövar möjligheten att deklarerat sin arbetsmiljö.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) inrättades i juni 2018 för att stärka det nationella och internationella arbetsmiljöarbetet. Myndigheten ska vara ett nationellt

kunskapscentrum för arbetsmiljöfrågor och göra att forskning och kunskap används i praktiken. De ska också följa och främja företagshälsovårdens utveckling. Myndigheten har ett viktigt uppdrag. Dessvärre har myndigheten inte fungerat optimalt vid dess uppstart. Media har rapporterat om anställda som sagt upp sig på grund av dålig arbetsmiljö. Regeringen måste snarast ta larm från personal på allvar så att vi får en fungerande verksamhet vid myndigheten. Det är viktigt att skattemedel används ansvarsfullt.

Övriga anslagsförändringar

Kristdemokraterna stödjer den begränsning av rätten till föräldrapenning för föräldrar som bosätter sig i Sverige med barn som är två år eller äldre, i enlighet med den migrationspolitiska överenskommelse som slöts i oktober 2015.

Däremot har Kristdemokraterna motsatt sig den samtidigt införda begränsningen av föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn som är endast ett år gamla. Partiets uppfattning är att barn som är upp till två år är att betrakta som mycket små och därmed i stort behov av sina föräldrar för omsorg och anknytning, varför det också bör finnas en hög grad av flexibilitet. Till följd av att Kristdemokraterna inte vill begränsa antalet föräldrapenningdagar för nyanlända föräldrar med barn yngre än två år, minskar anslag 1:14 med 32 miljoner kr.

Désirée Pethrus (KD)

Camilla Brodin (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Sofia Damm (KD)

Hampus Hagman (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Larry Söder (KD)